

УДК 330.341
JEL Classification F 300, F 390, F 490

Кафтя М.А.,
аспірант* кафедри міжнародного обліку та аудиту
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет ім. В. Гетьмана»

АМЕРИКАНСЬКА МОДЕЛЬ МІЖНАРОДНОГО ФІНАНСОВОГО ПОРЯДКУ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Kaftia M.A.,
postgraduate student at the department
of international accounting and auditing,
Kyiv National Economic University named after V. Hetman

AMERICAN MODEL OF INTERNATIONAL FINANCIAL ORDER: PROBLEMS AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT

Постановка проблеми. Об'єктивним результатом усіх змін у системі світового фінансового порядку кінця XIX – початку XX століть стає його модифікація у напрямку докорінної зміни владних відносин у міжнародних грошово-кредитних і фінансових операціях. Йдеться насамперед про подальшу їх регіональну фрагментацію, «розмивання» владних компетенцій цілої низки національних фінансових інститутів, переміщення центру світової фінансової влади від Лондона до Нью-Йорка. З цього часу бере свій початок Американська модель світового фінансового порядку з притаманними їй механізмами управління світовою кредитною практикою, організацією грошово-кредитних операцій, режимами обмінних курсів, інструментами регулювання платіжних балансів, інструментами контролю за транскордонними потоками капітальних ресурсів та важелями забезпечення міжнародної ліквідності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання сутності та причин виникнення Американської моделі світового фінансового порядку викликає значний інтерес як у зарубіжних, так і вітчизняних науковців. Зокрема, дослідженням даної проблематики займалися Дж. Кейнс, Р. Дж. Пленге, І. Фішер, Дж. Хоутрі [3; 5; 7], які виступали як прихильник переведення на модель твердих валютних курсів з формуванням ефективної наднаціональної системи регулювання міжнародних торговельно-економічних і валютно-фінансових відносин. С. Боринець, Д. Лук'яненко, З. Луцишин, А. Поручник, Я. Столярчук, Б. Соболев, О. Шаров [2; 4; 6] та інші досліджували еволюцію світової валютної системи та світовий фінансовий порядок. Проте варто зазначити, що найбільш актуальні питання цієї проблематики розкриті не повною мірою та недостатньо вивчені, а саме наростаюча залежність світогосподарської системи від макроекономічної динаміки Сполучених Штатів Америки і перманентних коливань обмінного курсу американського долара.

Постановка завдання. Метою статті є висвітлення історичних етапів формування Американської моделі світового фінансового порядку та проведення порівняльного аналізу основних елементів Бреттон-Вудської та Ямайської валютних систем. Дослідження та окреслення позитивних і негативних аспектів еволюції Бреттон-Вудської та Ямайської валютних систем.

Виклад основного матеріалу дослідження. Є всі підстави стверджувати, що Американська модель світового фінансового порядку зародилась ще у надрах його Британської моделі. Підтвердженням цього є, зокрема, той факт, що саме за часів панування у міжнародних відносинах британського фунта спостерігається суттєве зміцнення конкурентної диспозиції й американського долара. Його піднесення на вершину світової валютної ієрархії у кінці XIX ст. було обумовлено не тільки чисто економічними чинниками нарощування конкурентоспроможного впливу Сполучених Штатів Америки на світову фінансово-економічну систему, але й цілою низкою політичних факторів. Вони пов'язані насамперед з орієнтацією багатьох країн світу на доларизацію своїх національних економік з метою їх інтеграції у світове господарство, створення сприятливого інвестиційного клімату, досягнення фінансової та цінової стабільності, зміцнення економічних зв'язків з США, забезпечення стійкості національної фінансової системи до дії зовнішніх фінансових шоків, а також нагромадження іноземної валюти в якості універсального офіційного платіжного засобу. Як результат – у другій половині 1920-х років американський долар упевнено потіснив позиції британського фунта стерлінгів,

* Науковий керівник: Галенко О.М. – д.е.н. професор, завідувач кафедри міжнародного обліку і аудиту ДВНЗ КНЕУ ім. В. Гетьмана

набувши конкурентного статусу валюти міжнародних цін і міжнародних розрахунків економічних агентів різної національної належності. А вже станом на 1924 р. загальний вартісний обсяг номінованих в американських доларах офіційних валютних резервів, що були нагромаджені центральними банками і урядами різних країн, перевершив резерви, номіновані у британських фунтах стерлінгів [1, с. 58].

Характеризуючи розвиток монетарних моделей міжнародного економічного порядку у колоніальний період світогосподарського розвитку, слід відзначити, що розпад світових колоній завжди спричиняв «перезавантаження» системи міжнародних фінансів на якісно нових парадигмальних, інструментальних і регуляторних засадах. Так, розпад у ХХ ст. колоніальних імперій та заміна золота на емітовані колишніми метрополіями національні паперові гроші сформували усталені передумови для динамічного розвитку фінансового глобалізму. Дані процеси набули особливо потужного імпульсу розвитку після Другої світової війни. Вона значною мірою загострила світові монетарні проблеми насамперед з причини фактичної денационалізації грошей, що все ще формально залишалися національними за походженням [2, с. 91].

Післявоєнний період еволюційного розвитку міжнародного фінансового порядку пов'язаний передусім з подальшим нарощуванням економічної, інвестиційно-фінансової, інноваційно-технологічної і військової могутності Сполучених Штатів, які власне і виступили головним ініціатором демонтажу Генуезької валютної системи і створення на її «уламках» Бреттон-Вудської валютної системи. Саме вона змогла розв'язати увесь «вузол» монетарних суперечностей, що нагромадились у світовій фінансовій системі у післявоєнний період, створивши доволі сприятливе середовище для відродження світового господарства. Йдеться насамперед про законодавче закріплення на наднаціональному рівні принципу золотовалютного стандарту, збереження за золотом функції розрахункового засобу у міжнародній торгівлі, надання центральним банкам різних країн можливостей щодо обміну наявної у них маси американських доларів на золото за фіксованим курсом, диверсифікацію валютної структури світових резервних і платіжних засобів (золото, американський долар, британський фунт стерлінгів), а також системну інституціоналізацію світового валютно-кредитного і фінансового управління через заснування відповідних міжнародних організацій (Групи Світового банку, Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції і розвитку) [3, с. 103].

Бреттон-Вудська система базувалась на валютному верховенстві американського долара, що утвердився насамперед завдяки нагромадженням Сполученими Штатами Америки золотим запасам. Її теоретичним підґрунтям стало кейнсіанство, що базується, як відомо, на методологічній основі щодо необхідності значного розширення функцій державного управління соціально-економічними процесами. Серед них головну роль, на думку Дж. Кейнса, мають відігравати регулювання процентної ставки на кредитний капітал з метою стимулювання державою інвестиційної активності в економіці, прискорення темпів макроекономічного зростання, мультиплікаційного розширення платоспроможного попиту та збільшення розриву між вартістю кредитного капіталу та очікуваною нормою рентабельності капіталовкладень у різного роду інвестиційні проекти. Як прихильник великої грошової маси в обігу, Дж. Кейнс одночасно наполягає на необхідності реалізації державою жорсткої грошово-кредитної і податкової політики, дефіцитному фінансуванні державних витрат у кризові періоди національних бізнес-циклів, регулюванні системи державних закупівель, а також всебічному розвитку систем соціального забезпечення широких верств населення, у тому числі на основі пільгового кредитування його споживчих потреб та виділення прямих грошових трансфертів з державного бюджету [4, с. 90].

У контексті ж теоретичного пояснення сутності міжнародного фінансового порядку кейнсіанство спирається на основоположну методологічну ідею щодо необхідності відмови світової валютно-фінансової системи від золотого стандарту і її переведення на модель твердих валютних курсів з формуванням ефективної наднаціональної системи регулювання міжнародних торговельно-економічних і валютно-фінансових відносин [5, р. 65]. Дана ідея знайшла своє відображення, зокрема, у розробленій Дж. Кейнсом, Р. Дж. Хоутрі, Дж. Пленге і І. Фішером теорії регульованої валюти, згідно якої регулювання валютних курсів має здійснюватися незалежно від золота і включати важелі й інструменти регулювання центральними банками країн грошового обігу і кредитних відносин з метою забезпечення цінової стабільності. Своєю чергою, теорія нейтральних курсів у поясненні базових основ теорії міжнародного фінансового порядку акцентує основну увагу на розрахунку так званого рівноважного валютного курсу, здатного забезпечити тимчасову рівновагу платіжного балансу без цюнайменших змін у системі міжнародних розрахунків [6, с.48].

У рамках Бреттон-Вудської системи американський долар здобув монопольну валютну гегемонію і перетворився на стандарт світової валютної системи. Тільки американський долар аж до кінця 1949 р. зміг зберегти свій золотий вміст, встановлений ще у 1934 р., при тому що його внутрішня купівельна спроможність знизилась порівняно з довоєнним періодом майже удвічі. Своєю чергою, за умов зниження обмінних курсів національних валют інших країн відносно американського долара останній став домінуючим міжнародним розрахунковим засобом, валютою інтервенційних заходів центральних банків і головною валютою офіційних резервних активів.

Потужним фактором нарощування конкурентоспроможного впливу американського долара на світову монетарну систему стають також процентні ставки у США, що упродовж другої половини 1940-х – 1960-х років утримувались на відносно низькому рівні. Це забезпечило не тільки усталену динаміку макроекономічного зростання у Сполучених Штатах Америки, але й стрімке зростання заробітних плат працівників усіх освітньо-кваліфікаційних рівнів, матеріального добробуту американських домогосподарств та небачений до тих пір «розквіт» американського фінансового ринку і транснаціонального бізнесу як основи світової економічної експансії цієї наддержави.

Великомасштабний експорт американського капіталу створив потужний монетарний базис для зміцнення конкурентного статусу американського долара у міжнародних валютно-фінансових відносинах, залучаючи у монетарну залежність від США національні економіки країн Європи і Японії. Як справедливо відзначає з цього приводу Дж. Хоулі, де-факто кредитування Сполученими Штатами Америки іноземних урядів, приватних осіб та підприємницьких структур де-факто перетворюють США на світовий центральний банк, здатний формувати глобальну ліквідність, сприяти розширенню торгівлі, одночасно обслуговуючи довгостроковий дефіцит платіжного балансу [7].

Однак, не дивлячись на явні конкурентні переваги Бреттон-Вудської моделі світового монетарного порядку, вже у кінці 1960-х років вона дедалі більшою мірою починає себе заперечувати, породжуючи якісно нові міждержавні суперечності у фінансово-монетарній сфері. Йдеться насамперед про нездатність Бреттон-Вудських міжнародних угод стабілізувати обмінні курси валют західноєвропейських країн, коли до девальвації (чи ревальвації) своїх валют вдалися 37 країн. Навіть американський долар з 1960-х років починає різко втрачати свою купівельну спроможність: у період 1950-1991 рр. вона знизилась на 76,8% у цінах виробників та на 82,3% у цінах покупців. При цьому, якщо у 1950-1970-х роках зниження купівельної спроможності долара за цінами на споживчі товари знизилась на 38%, то з 1970 р. до 1991 р. – на 70,2% [8, с. 38].

Конкурентні позиції американського долара у світовій монетарно-фінансовій системі залишались стійкими до середини 1960-х років, а згодом, під впливом післявоєнного економічного відродження Японії і країн Західної Європи, починають послаблюватись у зв'язку з виходом у світовий валютний авангард німецької марки й японської ієни. Водночас динамічне нарощування обсягів відтоку з економіки США довгострокового міжурядового і корпоративного капіталу на тлі ескалації в'єтнамського конфлікту у кінці 1960-х років стає причиною довгострокового наростання дефіциту платіжного балансу цієї країни. Вже з другої половини 1970-х років він у всезростаючих масштабах починає фінансуватись за рахунок іноземних центральних банків, що тримають американські долари як офіційні валютні резерви, а також номінованих у доларі фінансових ресурсів приватних осіб і бізнес-структур.

Ще одним потужним фактором послаблення конкурентної диспозиції американського долара у світовій монетарно-фінансовій системі стали нафтові шоки 1970-х років. Вони справили потужний дестабілізуючий вплив на економіки практично усіх розвинутих країн світу, які зіштовхнулись з так званим «довгим бумом» 1950-х – 1960-х рр. та податковою кризою, що стала результатом поєднання у макроекономічній політиці інструментів економічної «стагфляції» з механізмами нарощування попиту на державні витрати. У результаті суттєвих змін зазнали соціально-економічні і політичні відносини влади і суспільства як вираження національного багатства суспільства. На стрімке підвищення нафтових котирувань найпершим відреагував фінансовий ринок США у формі зростання облікової ставки та зниження біржових індексів. Так, у кінці 1973 р. – на початку 1974 р. на його акційному сегменті спостерігаються застійні явища, пов'язані з переходом інвесторів у сегмент облігаційного ринку, де дохідність інструментів значно зросла. Вже у 1975 р. ВВП Сполучених Штатів Америки став стрімко зменшуватись, а річна інфляція перевищила 10% [9, с. 66], що на тлі «холодної війни» та наростаючого протистояння західних держав з країнами радянського табору стає причиною наростаючої економічної рецесії американської економіки і послаблення конкурентної диспозиції американського долара у міжнародних монетарних відносинах.

Глибокий вузол суперечностей американського фінансового порядку породжений також наростанням невідповідності між міжнародним характером використання і національною природою грошових одиниць. Дана суперечність, що була сформульована ще у 1960 р. у так званому «парадоксі Триффіна», виявляється у такому: сучасний механізм емісії світових грошей (насамперед американського долара) не пов'язаний з процесами створення реальної вартості. Відтак – у світовій фінансово-монетарній системі постійно нагромаджуються «зайві» гроші [8, с. 41]. На тлі надмірної складності і нестабільності процесів формування і підтримування центральними банками різних країн своїх офіційних валютних резервів, а також наявних методичних відмінностей у формуванні їх вартісних обсягів і структури це не дає змоги підтримувати довгострокову стабільність курсів ключових резервних валют.

Системна дія усіх зазначених вище факторів у другій половині 1970-х років призводить до чергового «перезавантаження» світової монетарної системи у форматі Ямайської валютної системи, яка базується на запровадженні стандарту спеціальних прав запозичень (що прийшов на зміну золотодевізному стандарту), юридичному завершенні процесу демонетизації золота, відміні його офіційної ціни, золотих паритетів та розміну американських доларів на золото, а також наданні

країнам права вибору режиму валютного курсу. На рис. 1. зображено еволюцію моделей світового монетарного порядку з відображенням її головних векторних напрямів та детермінантів, що дає змогу сформуванню цілісного уявлення щодо її історичної логіки та рушійних сил трансформації.

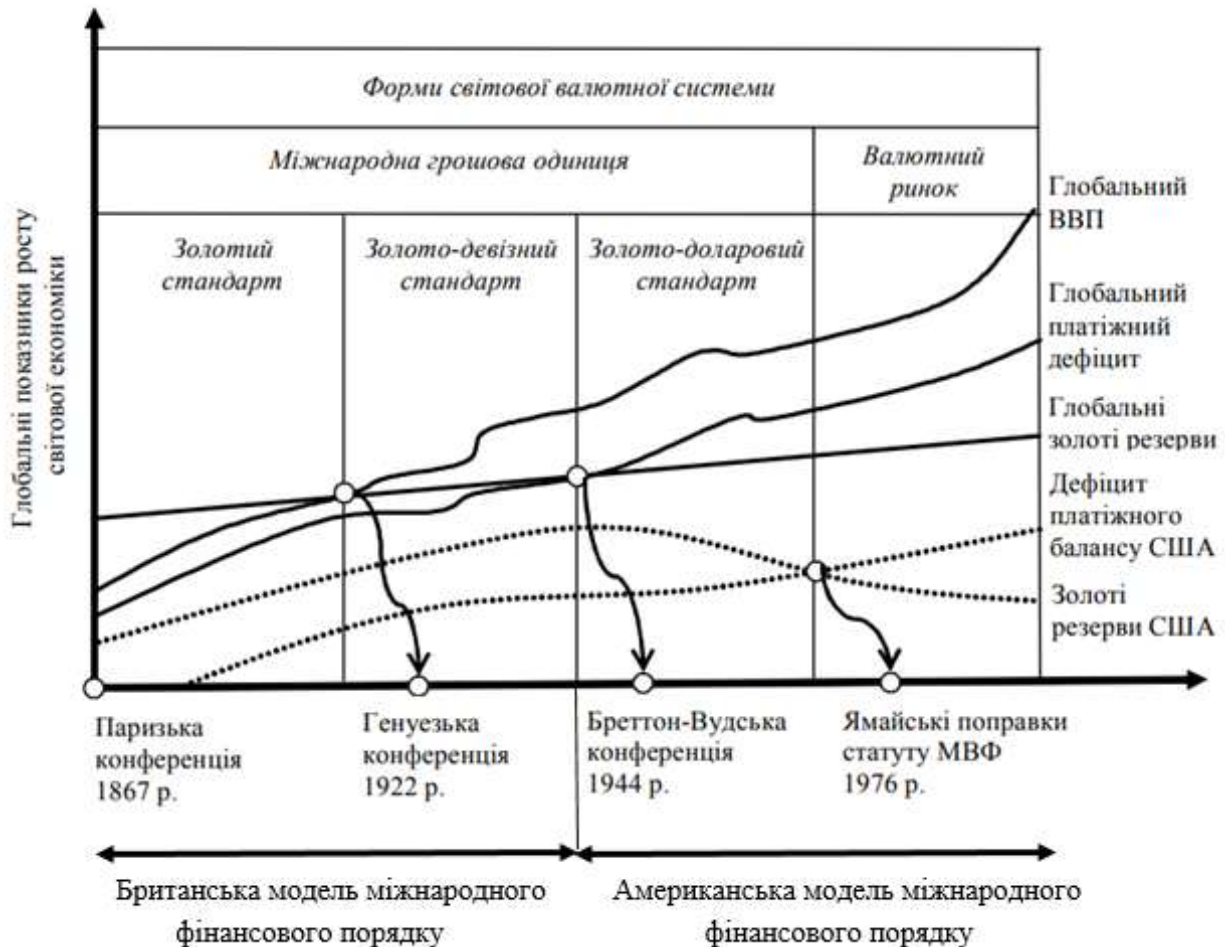

Рис. 1. Еволюція моделей світового монетарного порядку

Джерело: [10, с. 218]

Запровадження у світову фінансову практику принципів Ямайської монетарної системи стало потужним драйвером розвитку економіки Сполучених Штатів Америки на основі безконтрольної емісії долара. Він здобув статус провідної валюти у світових валютних резервах і головного розрахункового засобу у системі міжнародних розрахунків. Про це свідчить, зокрема, той факт, що у кінці 1980-х років американський долар використовувався у 90 % усіх реалізованих валютних операцій на світовому фінансовому ринку. Принагідно особливо відзначити, що його роль практично не змінилась навіть після запровадження в обіг єдиної європейської валюти євро, зокрема, у 2016 р. у 88% здійснюваних конверсійних валютних операцій проміжною валютою був долар США, у 31% операцій – євро, 22% – японська ієна, 13% – у фунт стерлінгів і 4% – у китайський юань [11, с. 229]. Це свідчить про те, що американський долар характеризується найнижчими операційними витратами на здійснення валютних операцій, розмір яких визначається масштабами його використання міжнародними економічними агентами як розрахункового засобу. Загалом же, упродовж 1980-2015 рр. частка американського долара у валютній структурі міжнародних облігацій в обігу стабільно становила від 40 до 50%, а у валютній структурі депозитів небанківського сектору в іноземних банках – від 50 до майже 70% відповідно (табл. 1).

Ямайська модель міжнародного фінансового порядку поклала також початок панування неоліберальної парадигми його регулювання. Йдеться про такі її головні риси, як значне пом'якшення державного регулювання банківського сектору і транскордонного руху фінансового капіталу. Як результат – позбавлення національних урядів традиційних схем реалізації стабілізаційних фінансових механізмів й інструментів [4, с. 7], а відтак – «запуск» усталених механізмів світових фінансових криз з причин значного ускладнення інструментальної структури фінансового ринку.

Таблиця 1

Валютна структура світового приватного фінансового портфеля у 1981-2015 рр., %

Рік	Долар США	Німецька марка	Французький франк	Євро	Японська ієна	Фунт стерлінгів	Інші валюти	Усього
<i>Валютна структура міжнародних облігацій в обігу</i>								
1981	52,6	6,9	...	40,5	100,0
1985	56,7	9,1	0,6	...	7,6	3,4	22,6	100,0
1991	39,1	9,6	2,8	...	12,2	8,3	28,0	100,0
1996	37,7	12,0	6,1	...	14,0	8,3	22,0	100,0
2001	50,7	31,7	6,0	7,4	4,2	100,0
2006	36,4	47,3	2,8	8,2	5,2	100,0
2011	40,7	42,2	2,7	7,4	7,0	100,0
2015	42,7	39,2	1,9	9,6	6,6	100,0
<i>Валютна структура депозитів небанкієвського сектору в іноземних банках</i>								
1981	68,9	31,1	100,0
1985	69,2	9,3	1,4	...	3,8	0,9	15,4	100,0
1991	57,8	14,2	2,5	...	4,0	1,4	20,1	100,0
1996	46,5	16,2	1,2	...	3,3	5,8	27,0	100,0
2001	45,1	25,4	3,3	6,0	20,2	100,0
2006	47,8	27,6	2,8	9,0	12,8	100,0
2011	50,0	27,1	2,8	6,3	13,8	100,0
2015	50,6	24,2	2,6	5,7	16,9	100,0

Джерело: [11, с. 230]

Не слід скидати з рахунків і потужного впливу неоліберальної політики на офшоризацію глобального бізнесу та світової кредитної практики, що виявляється, зокрема, у масштабній реструктуризації транснаціональної корпоративної і банківської діяльності у напрямку агресивного оподаткування та оптимізації податкових платежів. Так, нині понад 25% глобального капіталу і 60% транскордонних фінансових потоків циркулюють через офшорні зони, через які щороку «відмивається» близько 600 млрд дол. США грошей, отриманих незаконним способом і щороку ця сума неухильно збільшується. Таким чином, сучасний монетарний механізм конкурентоспроможного впливу найрозвинутіших держав на структурні параметри світового ринку і систему міжнародних фінансів пов'язаний насамперед з процесами нагромадження у тих чи інших країнах (чи регіонах) глобального фінансового капіталу, їх участю у міжнародних фінансово-кредитних й інвестиційних процесах, належністю національних валют країн до переліку світових резервних, здатністю останніх виконувати функції грошей (особливо функції світових грошей) та бути глобальною валютою фондування.

Висновки з проведеного дослідження. Узагальнюючи наведене вище, відзначимо, що структурна динаміка розвитку міжнародної монетарної системи завжди відбивала головну економічну суперечність суспільного розвитку, а саме: між формою організації монетарних відносин та розвитком виробничих сил. Дана суперечність з часу набуття Ямайською валютною системою чинності сформувала потужний самопідтримувальний механізм відтворення у глобальному масштабі головної світогосподарської диспропорції – можливості розширення суспільного споживання понад величину створеного за певний період часу валового продукту. Це породжує на глобальному витку світогосподарського розвитку якісно нові виклики і суперечності, пов'язані насамперед з реалізацією центральними банками грошово-кредитної політики, механізмами функціонування національних грошових систем, збалансуванням попиту і пропозиції грошей, постійною волатильністю валютних обмінних курсів, забезпеченням міжнародної ліквідності, управлінням офіційними золотовалютними резервами країн, постійним зниженням купівельної спроможності грошей, підвищенням рівня монетизації національних економік за одночасного зниження швидкості грошового обігу, а також міжнародним характером використання і національною природою грошових одиниць.

Сучасний монетарний формат міжнародного економічного порядку може бути кваліфікований як пост-Бреттон-Вудський, що характеризується переходом від моноцентризму до поліцентризму з тимчасовим відновленням ролі монетарних металів. При цьому наростаюча залежність світогосподарської системи від макроекономічної динаміки Сполучених Штатів Америки і перманентних коливань обмінного курсу американського долара за своєю природою й іманентними

рисами відбиває ключову суперечність між державною формою і монетарним речовим змістом розвитку світового фінансового ринку.

Література

1. Эйхенгрин Б. Непомерная привилегия: Взлет и падение доллара. Москва, 2013. 320 с.
2. Соболев Б. В. Світовий фінансовий порядок та національна кредитна стратегія. *Актуальні питання сучасної світової економіки і МЕН*. 2013. Вип. 115 (1). С. 89-93.
3. Колінець Л. Б. Трансформація світового фінансового порядку: роль кейнсіанства та неолібералізму. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2016. Вип. 8. Частина 1. С. 102-105.
4. Антициклічне регулювання ринкової економіки: глобалізаційна перспектива: монографія / Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник, Я. М. Столярчук та ін.; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Д. Г. Лук'яненка та д-ра екон. наук, проф. А. М. Поручника. Київ: КНЕУ, 2010. 334 с.
5. Keynes J. M. A Tract on Monetary Reform. London: Macmillan and Co., Limited, 1923. P. 58-67.
6. Новак С. М., Сергієнко О. В. Еволюція теорій валютного курсу. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. Фінансовий ринок України: стабілізація та євроінтеграція: зб. наук. праць. НАН України. Інститут регіональних досліджень. Львів, 2010. Вип. 1 (81). С. 46-58.
7. Hawley J. P. Dollars and Borders: US Government Attempts to Restrict Capital Flows, 1960–1980. New York: M.E. Sharpe, 1987. 218 p.
8. Мищенко С. В. Основные противоречия современных денежных систем и механизмы обеспечения их устойчивости. *Известия Санкт-Петербургского университета экономики и финансов*. 2012. № 3. С. 33-43.
9. Мошенский С. З. Хаос и синергия: Рынок ценных бумаг постиндустриальной эпохи. Киев: ВБ «Випол», 2018. 504 с.
10. Новак С. М. Еволюція світової валютної системи. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2014. № 1. С. 213-220.
11. Кудряшова И. В., Плешакова М. В. Роль современных мировых валют в частном секторе. *Вестник ВолГУ*. Серия 3: Экономика, Экология. 2017. Том 19. № 3. С. 224-233.

References

1. Eichengreen, B. (2013), *Neptomernaya privilegiya: Vzlet i padeniye dollara* [Exorbitant Privilege: The Rise and Fall of the Dollar], Moscow, Russia, 320 p.
2. Sobolev, B.V. (2013), "The world financial order and national credit strategy", *Aktualni pytannia suchasnoi svitovoi ekonomiky i MEN*, iss. 115 (1), pp. 89-93.
3. Kolinets, L.B. (2016), "Transformation of world financial order: the role of keynesianism and neoliberalism", *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo. iss. 8, part 1, pp. 102-105.
4. Lukianenko, D.H., Poruchnyk, A.M., Stoliarchuk, Ya.M. et al. (2010), *Antytsyklichne rehulivannia rynkovoї ekonomiky: hlobalizatsiina perspektyva* [Countercyclical regulation of market economy: the globalization perspective], monograph, KNEU, Kyiv, Ukraine, 334 p.
5. Keynes, J.M. (1923), *A Tract on Monetary Reform*, London: Macmillan and Co., Limited.
6. Novak, S.M. and Serhienko, O.V. (2010), "The evolution of exchange rate theories", *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy*. Finansovyi rynek Ukrainy: stabilizatsiia ta yevrointehratsiia: zb. nauk. prats, NAN Ukrainy, Instytut rehionalnykh doslidzhen, iss. 1 (81), pp. 46-58.
7. Hawley, J.P. (1987), *Dollars and Borders: US Government Attempts to Restrict Capital Flows, 1960–1980*, New York: M.E. Sharpe, 218 p.
8. Mishchenko, S.V. (2012), "Main contradictions of modern monetary systems and mechanisms to ensure their stability", *Izvestiya Sankt-Peterburgskogo universiteta ekonomiki i finansov*, no. 3, pp. 33-43.
9. Moshenskiy, S.Z. (2018), *Khaos i sinergiya: Rynek tsennykh bumag postindustrialnoy epokhi* [Chaos and Synergy: The Securities Market of the Post-Industrial Epoch], Vipol VB, Kyiv, Ukraine, 504 p.
10. Novak, S.M. (2014), "Evolution of the global monetary system", *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky*, no. 1, pp. 213-220.
11. Kudryashova, I.V. and Pleshakova, M.V. (2017), "The role of modern world currencies in private sector", *Vestnik VolGU*, Seriya 3: Ekonomika, Ekologiya, Vol. 19, no. 3, pp. 224-233.

Стаття надійшла до редакції 26.10.2018 р.

Рецензент: д.е.н. професор, завідувач кафедри міжнародного обліку і аудиту ДВНЗ КНЕУ ім. Гетьмана О.М. Галенко